

**UCHWAŁA Nr VI/24/11
RADY GMINY CZERWIN**

z dnia 18 maja 2011r.

***w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
w Gminie Czerwin na lata 2011-2014***

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2010r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Rada Gminy Czerwin na wniosek Wójta Gminy Czerwin uchwala, co następuje:

§1.

Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwin na lata 2011-2014, stanowiący załącznik nr 1 do dzisiejszej uchwały.

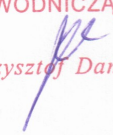
§2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwin.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY


Krzysztof Damiański

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CZERWIN NA LATA 2011-2014

I. WPROWADZENIE

Od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej problem przemocy w rodzinie. Początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany. Stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska. Próba podjęcia celowych, zamierzonych oraz jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie w Polsce jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493). Ustawa ta została uchwalona „ w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”. W ten sposób zrobiony został pierwszy krok ku podniesieniu świadomości społecznej w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie. Nadano działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnoszące tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania, którego realizacja powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2014 jest realizacją Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz. U. z 2005r. Nr. 180, poz. 1493) o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zgodnie z którą do zadań własnych należy opracowywanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Program jest skierowany nie tylko do różnego rodzaju służb społecznych, instytucji czy organizacji pozarządowych, ale także do lokalnej społeczności Gminy Czerwin oraz do wszystkich tych, którzy na co dzień są świadkami przemocy, doznają przemocy lub też ją stosują. Program ten ma także charakter profilaktyczny i edukacyjny. Ma on zmienić wiele funkcjonujących w naszej świadomości mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie. Szczególnie tych mitów i stereotypów, które służą jako argument do stosowania przemocy lub też do jej usprawiedliwiania, ukrywania maskowania i bagatelizowania, np. „przemoc w rodzinie to jej prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „przemoc ma miejsce tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary”, „jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył”, itp.

Celem programu, do osiągnięcia którego ma pośrednio przyczynić się realizacja zadań zaplanowanych w programie, jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej. Cele zawarte w programie odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu

przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji całej społeczności.

II. PRZEMOC W RODZINIE

Rodzina jest podstawowym elementem struktury społecznej. Jest niepowtarzalnym środowiskiem i wartością. Ważną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań. Relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym statusie społecznym. Jest zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i szkodliwych społecznie. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała od zawsze, niestety mówiono o niej niewiele. Przemocy domowej nie postrzegano jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, to jest takiego, które prowadzi do poważnych a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Ujawniano jedynie wyjątkowo okrutne i budzące sprzeciw społeczny pojedyncze zdarzenia z historii rodzin, kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm naruszeń norm moralnych i prawnych, czasem tragicznych skutków, w których doszło do tragedii zapominając, że dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem zagrożenia, poniżenia, terroru, lęku, rozpacz, a dramaty które przedostały się do wiadomości publicznej są skutkiem wieloletnich cierpień, tym boleśniejszych, że rozgrywanych przy ogólnej społecznej akceptacji.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

2.1 Definicje przemocy

Mówiąc o zjawisku przemocy oraz o sposobach jej przeciwdziałania, a także pomocy ofiarom i sprawcom, konieczne jest na wstępie zdefiniowanie najważniejszych pojęć związanych z tym tematem. W słowniku języka polskiego przemoc jest definiowana jako: fizyczna przewaga wykorzystana do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś, narzucona bezprawnie władza, panowanie.

Psychologowie określają : przemoc to wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji .

Rada Europy w 1986 roku zdefiniowała zjawisko przemocy określając terminem „przemoc domowa” (...)każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniechanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości.

Najczęściej stosowana przez osoby zajmujące się pomocą ofiarom definicja określa przemoc domową jako: działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi siły lub władzy, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne), powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. nr.180, poz. 1493 z późniejszymi zmianami) przemoc to: jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność

cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie:

- ✓ Jest intencjonalna - czyli jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie; zmierza do osiągnięcia jakiegoś celu.
- ✓ Siły są nierównomierne – wykorzystuje przewagę sił, uniemożliwiając samoobronę, opiera się na władzy i kontroli.
- ✓ Jest zjawiskiem wynikającym z działania człowieka – działanie lub zaniechanie działań jest dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym.
- ✓ Narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (fizjologiczne, bezpieczeństwa) oraz narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.).
- ✓ Powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

2.2. Rodzaje przemocy w rodzinie

Świat jest przepełniony przemocą, gdyż dotyczy różnych sfer działalności człowieka. Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- ✓ przemoc fizyczna – w swej czynnej postaci przybiera działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, duszenie, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym.
- ✓ przemoc psychiczna – to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągła krytyka, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie. Przemoc psychiczna może polegać również na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej. Przemoc psychiczna nie pozostawia śladów widocznych „gołym okiem”, nie ma dla niej skali aby można było ustalić rozmiar krzywdzenia psychicznego.
- ✓ przemoc seksualna – to zmuszenie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji gdy odmówić sprawcy. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu.
- ✓ przemoc ekonomiczna – działanie mające na celu doprowadzić do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy. Przykładem takiej przemocy uniemożliwianie ofierze podjęcie pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodzinie, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli np. współmałżonka.
- ✓ zaniedbanie – to zjawisko społeczne odnosi się w szczególności do relacji dziecko – rodzic. Będzie to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej m. in. w zakresie:
 - emocjonalnego kontaktu i więzi;
 - reagowania na trudności, które przeżywa dziecko;
 - okazywania wsparcia, troski, zainteresowania i opieki;
 - otwartości na potrzeby dziecka;
 - właściwego ubioru, który będzie dostosowany do wieku i pory roku;

- opieka medyczna i edukacja;
- odpowiednie pokierowanie rozwojem.

Zaniedbanie nie wiąże się z użyciem siły, jednak może powodować poważne zapewnienia odpowiednich warunków materialnych, socjalnych; szkody psychiczne oraz uszczerbek na zdrowiu.

2.3. Cykle i fazy przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie nie jest jednorazowe. Znacznie częściej jest procesem o długiej nawet kilkuletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Dla lepszego zrozumienia zjawiska przemocy domowej oraz trudności wynikających z podjęcia decyzji przez osoby doświadczające przemocy o przerwaniu tego faktu, istotne jest poznanie cyklu przemocy, w którym występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- ✓ faza narastającego napięcia – początkiem jest wzrost napięcia, narastają konflikty. Przyczyny nie zawsze nieporozumienia powodują eskalację sytuacji konfliktowych. Pojawia się agresja. Ofiara stara się opanować sytuację – uspokaja sprawcę, spełnia wszystkie zachcianki, podejmuje działania aby uszczęśliwić sprawcę, powstrzymać przed wyrządzeniem krzywdy. Osoby, które są krzywdzone mogą odczuwać takie dolegliwości fizyczne jak: bóle żołądka, bóle głowy, bezsenność, utrata apetytu, apatia, mogą stać się nerwowe i niespokojne. To wynik narastającego napięcia, które po pewnym czasie może być nie do wytrzymania.
- ✓ faza ostrej przemocy – tu następuje wybuch nagromadzonej agresji i wyładowanie jej. Skutki jakich ofiara doznaje to często podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, a nawet śmierć. pojawiają się w rodzinie, niekiedy drobne.
- ✓ faza miodowego miesiąca – czas skrucy i okazywania miłości. Sprawca dopiero teraz dostrzega, że swoim zachowaniem, agresją skrzywdził kogoś mu bliskiego. Podejmowane są próby przeproszenia, załagodzenia sytuacji, staje się uczynny, kochający, sprawca usprawiedliwia swoje zachowanie przekonując ofiarę, że był to jednorazowy incydent. Ofiara wierzy w te zapewnienia i zostaje. W tej fazie ofiara nie szuka pomocy. Niestety miodowy miesiąc szybko się kończy i często rozpoczyna się faza narastania napięcia. Ofiara nadal jest zatrzymana w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch.

2.4. Skutki przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie.

- ✓ Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (bóle głowy, żołądka, w krzyżu lub w stawach oraz inne dolegliwości) przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność, stany lękowe, w tym lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy. Ofiary często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem: wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi

doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

✓ **Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci**

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb wpływa na dalszy rozwój dziecka i jest przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, poczucie osamotnienia, myśli samobójcze, zaburzenia snu, nadpobudliwość, agresję, obniżenie samooceny i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne niekorzystnie wpływa na rozwój dzieci. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponížanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm).

Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej. Konsekwencje przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta, lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe dorosłe życie. Ofiary przemocy, zwłaszcza seksualnej, mają problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami. Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

✓ **Spoleczne konsekwencje przemocy w rodzinie**

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Nie zwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Niezbędne jest zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

III.PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE WYBRANYCH DOKUMENTÓW MIĘDZYNARODOWYCH I KRAJOWYCH

Przemoc w rodzinie jako problem ogólnospołeczny ujmowany w kontekście łamania praw człowieka znalazł odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych. Sygnującym je krajom zlecono podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu wyeliminowania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar.

3.1. Dokumenty ONZ

Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 roku

W preambule Karty wyrażone zostało dążenia do przywrócenia wiary w podstawowe prawa człowieka, i kobiet. W art. 55 ONZ popiera poszanowanie i przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich ludzi bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku

Deklaracja podkreśla, że wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw (art. 1). Każdy człowiek posiada wszystkie prawa i wolności bez względu na jakiegokolwiek różnicę rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu (art. 2). Ponadto każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby (art.3), a co równie ważne, nikogo nie wolno torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, niehumanitarny lub poniżający (art. 5).

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 roku

Zgodnie z zapisami Paktu, każda istota ludzka ma przyrodzone prawo do życia, którego nikt nie może być samowolnie pozbawiony,0 i które powinno być chronione ustawą (art. 6). Każdy ma również prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 9).

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 roku

Państwa Strony niniejszego Paktu przyjęły na siebie zobowiązanie do zapewnienia mężczyznom i kobietom równego prawa do korzystania z wszystkich praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (art. 3). Strony Paktu uznały również, iż rodzinie, jako naturalnej, podstawowej komórce społeczeństwa, należy udzielić jak najszerzej ochrony i pomocy, podobnie, należy chronić młodzież i dzieci przed wyzyskiem ekonomicznym i społecznym (art. 10).

Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 roku

Dokument określany mianem „Międzynarodowej Karty Praw Kobiet”. Zakazuje jakiegokolwiek różnicowania, wykluczania lub ograniczania ze względu na płeć, które umniejszają lub unieważniają prawa człowieka i podstawowe wolności kobiet. Jednym z ważniejszych założeń Konwencji jest stwierdzenie, iż obowiązki państwa w zakresie likwidacji dyskryminacji kobiet dotyczą nie tylko sfery publicznej, lecz również prywatnej, w tym pełnej zdolności prawnej oraz równości w małżeństwie i rodzinie (art. 2 i 16).

Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 roku

Dokument mówi o wciąż obecnej przemocy ze względu na płeć. Podkreśla, iż prawa człowieka dotyczące kobiet i dziewczynek są niezbywalną, integralną i niepodzielną częścią powszechnych praw człowieka. Przemoc ze względu na płeć i wszelkie formy molestowania i wykorzystywania seksualnego stoją w sprzeczności z godnością i wartością człowieka i muszą zostać wyeliminowane.

Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku

Dokument ten szczegółowo definiuje przemoc jako wszelki akt przemocy związany z faktem przynależności danej osoby do danej płci, którego rezultatem jest, lub może być, fizyczna, seksualna lub psychiczna krzywda lub cierpienie kobiet, włącznie z groźbą popełnienia takich czynów, wymuszenie lub arbitralnym pozbawieniem wolności, niezależnie od tego czy czyny te mają miejsce w życiu publicznym lub prywatnym (art. 1). Wyszczególnia wszelkie rodzaje przemocy (art. 2), prawa kobiet na polu polityki, ekonomii, społecznym, kulturowym,

obywatelskim i każdym innym (art. 3). Stwierdza, że przemoc wobec kobiet stanowi pogwałcenie praw i fundamentalnych wolności kobiet. Każde państwo ma obligatoryjnie potępiać przemoc wobec kobiet i nie może powoływać się na żaden obyczaj, tradycję lub względy religijne, aby unikać wypełniania swoich obowiązków w zakresie jej wyeliminowania (art. 4).

Deklaracja Pekińska i Platforma Działania z 1995 roku

Dokument końcowy Światowej Konferencji w Sprawie Kobiet (Pekin 1995) określa zobowiązania rządów do wzmocnienia pozycji kobiet we wszystkich dziedzinach życia prywatnego, społecznego i politycznego oraz do zapewnienia kobietom i dziewczętom pełnego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności. Platforma Działania wskazuje na istnienie 12 obszarów, które mają znaczenie dla walki z dyskryminacją kobiet (kobiety a ubóstwo, edukacja kobiet, kobiety i zdrowie, przemoc wobec kobiet, kobiety a konflikt zbrojny, kobiety i gospodarka, kobiety u władzy i biorące udział w procesach decyzyjnych, mechanizm instytucjonalne na rzecz podnoszenia statusu kobiet, prawa kobiet jako prawa człowieka, kobiety i media, kobiety i środowisko, dziewczęta) oraz określa działania, które powinny zostać podjęte. W obszarze przemocy wobec kobiet cele strategiczne stanowią, iż rządy poszczególnych krajów, instytucje międzynarodowe, organizacje pozarządowe i sektor prywatny mają w ciągu najbliższych lat podjąć kompleksowe działania na rzecz eliminacji przemocy wobec kobiet, analizować przyczyny i skutki przemocy oraz skuteczność metod prewencyjnych oraz zlikwidować handel kobietami i pomagać ofiarom przemocy.

3.2.Dokumenty Unii Europejskiej

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku

Dokument zapewnia o nienaruszalności, ochronie i poszanowaniu godności osobistej (art.1), o poszanowaniu ludzkiej integralności fizycznej i psychicznej (art.3). Potwierdza zakaz stosowania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania (art.4), zakaz handlu ludźmi (art. 5), prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 6), a także zakaz dyskryminacji, w tym ze względu na płeć (art. 21).

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet - 2004/2220 (INI)

Parlament Europejski mając na uwadze złożoność problemu stosowania przemocy wobec kobiet oraz dotychczasowe działania w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy, zalecił Komisji Europejskiej oraz państwom członkowskim:

- uznanie przemocy wobec kobiet za naruszenie praw człowieka odzwierciedlające nierówny podział władzy pomiędzy płciami,
- przyjęcie strategii „zero tolerancji” względem wszystkich form przemocy wobec kobiet,
- przyjęcie ram współpracy między organizacjami rządowymi i pozarządowymi z myślą o opracowaniu strategii i praktyk zwalczania przemocy domowej,
- podkreślenie we wszystkich pracach odnoszących się do przemocy mężczyzn wobec kobiet tego, jaki wpływ przemoc wywiera na dzieci,
- stworzenie jednego systemu rejestrowania przypadków napaści na tle seksualnym przez wszystkie właściwe organy państw członkowskich w celu zagwarantowania wspólnego rejestrowania danych i szerszego zakresu ich wykorzystywania.

Rezolucja wzywa również państwa członkowskie do stworzenia programów partnerskich pomiędzy organami egzekwującymi prawo, organizacjami pozarządowymi, ośrodkami udzielającymi schronienia ofiarom oraz do zintensyfikowania ich współpracy w celu zagwarantowania efektywnego wdrażania przepisów prawnych mających na celu zwalczanie przemocy mężczyzn wobec kobiet oraz do uwrażliwienia urzędników wszystkich szczebli na te kwestie. Ponadto zaleca się podjęcie odpowiednich działań zapewniających ofiarom informacyjnych, podnoszących świadomość społeczną w zakresie przemocy domowej.

Program Daphne

W ramach Unii Europejskiej zobowiązania wynikające z międzynarodowych aktów prawnych dotyczących ochrony ofiar przemocy w rodzinie wpisują się w treść programów dotyczących bezpieczeństwa publicznego. Komisja Europejska w reakcji na rosnące zaniepokojenie związane z przemocą wobec dzieci, młodzieży i kobiet podjęła w 1997 roku inicjatywę Daphne – 3 – letni program współfinansowania międzynarodowych projektów z zakresu zapobiegania i zwalczania przemocy. Jej celem było zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego, przemocy w rodzinie, przemocy w szkole oraz zapewnienie wsparcia jej ofiarom. W dokumentach programowych uwypuklono fakt, iż przemoc psychiczna, fizyczna, seksualna, groźby, używanie przymusu stosowane wobec dzieci oraz kobiet są jednoznaczne z naruszeniem ich praw do życia, wolności, nietykalności fizycznej oraz godności i bezpieczeństwa. Od 2007 roku realizowany jest program Daphne III w ramach przemocy lepszą ochronę i wsparcie oraz opracowywania programów walki z przemocą oraz profilaktyki i informacji antynarkotykowej.

Do najważniejszych celów Programu „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrona ofiar i grup ryzyka – Daphne III” należą m.in.: walka z wszelkimi formami przemocy (fizycznej, seksualnej i psychicznej) wobec dzieci, młodzieży i kobiet (w tym m.in.: zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego, przemocy w rodzinie, przemocy w szkole) oraz zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy i grupom ryzyka.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (2006/C 110/15)

Dokonując analizy problemu przemocy domowej Komitet Ekonomiczno – Społeczny sformułował następujące wnioski i zalecenia:

- przemoc domowa wobec kobiet stanowi pogwałcenie praw człowieka – przede wszystkim prawa do życia oraz nietykalności fizycznej i psychicznej; problem ten stanowi poważne wyzwanie dla polityki europejskiej,
- przemoc domową można skutecznie zwalczać maksymalnie na szczeblu krajowym, dlatego też każde państwo powinno przygotować własny, krajowy plan działań na rzecz zwalczania przemocy domowej
- wszystkie i porównywalne statystyki dotyczące przemocy domowej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

Celem programu jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Zmniejszenie skali przemocy realizowane może zostać poprzez: upowszechnienie programów wspierających integrację i dialog społeczny, inicjowanie działań pomiędzy partnerami społecznymi i gospodarczymi, podnoszenie kwalifikacji pracowników administracji społecznej, służb wymiaru sprawiedliwości, oświaty, służby zdrowia, pracowników trzeciego sektora, wzrost liczby eksperckich działań diagnostycznych. Istotną rolę stanowi również wsparcie rozwoju zasobów ludzkich na terenach wiejskich, ukierunkowane na rozwój oferty edukacyjnej, samoorganizacji i podejmowania oddolnych inicjatyw.

W Priorytecie VII Promocja Integracji Społecznej w ramach projektów systemowych realizowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie przewidziano różne narzędzia aktywnej integracji, które znajdują zastosowanie w pracy z osobami dotkniętymi zjawiskiem przemocy domowej. W zasadach przygotowania, realizacji i rozliczania takich projektów wśród instrumentów aktywizacji zdrowotnej znajdujemy m.in. programy korekcyjno -edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, czy sfinansowanie terapii psychologicznej lub psychospołecznej dla osób i rodzin, organizowanie i finansowanie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej. W programie przewidziano także realizację projektów systemowych przez Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej. Projekty realizowane w trybie konkursowym w ramach PO KL zakładają również możliwość organizowania wsparcia,

eliminowania różnego rodzaju barier (organizacyjnych, prawnych czy psychologicznych), na jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Realizacja projektów systemowych jak i konkursowych pozwoli osobom uwikłanym w przemoc domową na pełną integrację ze społeczeństwem.

Każdy z przedstawionych powyżej dokumentów, stanowi ważny element na drodze do upowszechnienia praw człowieka i przyczynił się do zapoczątkowania i kontynuacji działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

3.3.Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 r. Nr 78, poz. 483)

Ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. Kolejny - „każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym” (art. 47). „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” (art. 71, pkt 1). „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka” (art. 72).

Kodeks Karny (Dz. U. 1997 r. Nr 88, poz. 553)

Art. 207 kk uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo – „za znęcanie się psychiczne czy fizyczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”. Znęcanie się musi mieć charakter wielokrotny, powtarzalny, wyjątkowo może to być również działanie jednorazowe, lecz intensywne i rozciągnięte w czasie. Jeśli zachowanie jednorazowe nie posiada powyższych cech traktowane jest jako inne przestępstwo – naruszenie nietykalności, uszczerbek na zdrowiu, groźba karalna. Zaniechanie określonego działania przez sprawcę także może rodzić dla niego odpowiedzialność karną. Do zaistnienia przestępstwa znęcania wystarczy, że sprawca dopuszcza się tylko jednego z rodzajów przemocy (tzn. psychicznej lub fizycznej). Również wymuszanie współżycia seksualnego, w tym także gwałt w małżeństwie jest przestępstwem – sprawca może wtedy również odpowiadać z art. 197 k.k.

Inne przepisy prawne wykorzystywane w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

- ✓ zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 k.k.),
- ✓ uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.),
- ✓ kradzież i kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej (art. 278 i 279 k.k.),
- ✓ naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.),
- ✓ porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej (art. 210 k.k.),
- ✓ uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki (art. 211 k.k.),
- ✓ pozostawianie osoby, względem której jest się zobowiązanym do opieki,
- ✓ w sytuacjach zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 k.k.),
- ✓ dopuszczenie się czynu lubieżnego wobec osoby poniżej 15 roku życia (art. 200 k.k.),
- ✓ groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych (art. 190 k.k.),
- ✓ nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.),
- ✓ obcowanie płciowe w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego,

- ✓ przysposabiającego, brata lub siostry (art. 201 k.k.),
- ✓ rozpijanie małoletniego (art. 208 k.k.),
- ✓ niszczenie mienia (art. 288 k.k.),
- ✓ zniewaga (art. 216 k.k.),
- ✓ uszkodzenie ciała (art. 156 i 157 k.k.).

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. 1964 r. Nr 9, poz. 59)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym (ustawa z dnia 25 lutego 1964 r., Dz. U. 1964 r. Nr 9, poz. 59). Omówione są tam następujące kwestie:

- ✓ warunki zniesienia współwłasności majątkowej (art. 52),
- ✓ sadowe ustalenie ojcostwa (art. 84),
- ✓ obowiązek rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 141),
- ✓ warunki orzekania separacji i rozwodu (art. 56, art. 61),
- ✓ orzekanie o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego (art. 57),
- ✓ rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej (art. 58 § 1),
- ✓ sposób z korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art. 58 § 2),
- ✓ warunki żądania od rozwiedzionego małżonka środków na utrzymanie (art. 60).

Ustawa z dnia 29 lipca z 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493)

Ustawa m.in. wskazuje rozwiązania, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną ofiarom przemocy domowej. Zgromadzone w jednej ustawie przepisy znajdujące się dotychczas w różnych aktach prawnych mają usprawnić system pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje również gminy i powiaty m.in. do tworzenia własnych programów przeciwdziałania przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa, interwencji kryzysowej, prowadzenia ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy oraz, co również istotne, do przygotowania i prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

IV.SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Historia przemocy wobec najbliższych jest stara jak ludzki świat, ale do niedawna niewiele o niej pisano i mówiono, oprócz obiegowych opowieści o rodzinach „z marginesu”. Zazwyczaj przejawy przemocy są jaskrawo widoczne i nie ma co do nich wątpliwości. Dotyczy to zwłaszcza przemocy fizycznej. Jednak często występuje również przemoc psychiczna – ukryta, niewidoczna gołym okiem. Wciąż uderza niski poziom wrażliwości społecznej, przejawiający się obojętnością i milczeniem wobec cudzej krzywdy. Dzieje się tak pomimo faktu, że akty przemocy, zwłaszcza te przeciwko życiu i zdrowiu, czyli godzące w najważniejsze dla człowieka dobra, są w świetle prawa przestępstwami.

Przemocy domowej często towarzyszy picie alkoholu. Według niektórych statystyk 60 – 90 % przypadków stosowania przemocy ma związek z pozostawianiem pod wpływem alkoholu, zaś 40 % partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. W stanie nietrzeźwości znikają mechanizmy samokontroli i nasilają się zachowania agresywne. Badacze szacują, że w Polsce około 2,5 – 3 milionów osób nadmiernie spożywa alkohol. Równocześnie około 1,5 – 2 milionów dzieci wychowuje się w rodzinach z problemem alkoholowym. Łączenie przemocy z problemem alkoholowym jest całkowicie uzasadnione, bo współwystępowanie obu zjawisk jest bezsprzeczne, ale część aktów przemocy dokonywana jest bez

udziału alkoholu, a to skłania do stawiania pytań o głębsze przyczyny zadawania cierpień najbliższym osobom przez sprawców. Wydaje się, że alkohol raczej jedynie osłabia hamulce i pozwala wymknąć się spod kontroli. Wszelkie próby zrozumienia i wytłumaczenia czynów sprawców niosą za sobą ryzyko zbytnich uproszczeń, usprawiedliwień, szybkich diagnoz i cudownych rozwiązań.

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne. Istniejące statystyki pozwalają oszacować jedynie jego przybliżone rozmiary. Dzieje się tak przynajmniej z kilku powodów: oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, a problematyka przemocy jest delikatna i drażliwa, stąd proces badawczy napotyka na liczne bariery metodologiczne. Impulsom czy wyuczonym wzorom postępowania agresywnego.

V.ZADANIA USTAWOWE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Próba podjęcia celowych, zamierzonych oraz jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie w Polsce jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493). Ustawa ta została uchwalona „w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie”. W ten sposób zrobiony został pierwszy krok ku podniesieniu świadomości społecznej w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie. Nadano działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnoszące tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe.

5.1. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – zadania gminy.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm./

Art. 6. 1. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie systemu przeciwdziałania:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Art. 9. 1. Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

2. Organy administracji rządowej lub samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).

Art. 12. 1. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora.

2. Osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. należy w szczególności tworzenie gminnego systemu w zakresie przeciwdziałania przemocy

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tekst jednolity – Dz. U. z 2007 r. Nr 70 poz. 473 z późn. zm./

Art. 1. 1. Organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

2. Organy, o których mowa w ust. 1, popierają także tworzenie i rozwój organizacji społecznych, których celem jest krzewienie trzeźwości i abstynencji, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, jak również warunki sprzyjające działaniom tych organizacji.

3. Organy, o których mowa w ust. 1, współdziałają równie_ z Kościołem Katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Art. 2. 1. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności: 7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,

Art. 4. 1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie; zapewniają

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej /tekst jednolity – Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm./

Art. 7. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 7) przemocy w rodzinie;

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

10) praca socjalna;

13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

2. Do zadań własnych gminy należy:

3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

Art. 18. 1. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – Uchwała Rady Ministrów Nr 162/2006 z dnia 25 września 2006 r.

IV. Działania interwencyjne

1. Strategie pomocowe kierowane do ofiar przemocy w rodzinie

Cel: Stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Realizacja:

1) rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie:

- punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie,
- ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodków interwencji kryzysowej;

2) zwiększenie zakresu działania ogólnopolskiego telefonu zaufania „Niebieska Linia” dla ofiar przemocy w rodzinie łączącego z lokalnymi punktami konsultacyjnymi lub ośrodkami wsparcia;

3) stworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych;

4) udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.

2. Strategie interwencyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Cel: Zapobieganie kontaktowaniu się sprawców przemocy w rodzinie z osobami pokrzywdzonymi.

Realizacja:

- 1) izolowanie sprawców od ofiar na podstawie odrębnych przepisów;
- 2) stosowanie procedury „Niebieskie Karty”.

V. Działania wspierające - Strategie terapeutyczne

Cel: Wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie.

Realizacja:

Wzmocnienie ochrony ofiar przemocy przez:

- opracowywanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych,
- opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie,

VI. Działania korekcyjno – edukacyjne skierowane do sprawców przemocy w rodzinie Strategie

ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie

Cel: Powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie.

Realizacja:

1) wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych przy jednoczesnym uczestnictwie w programach korekcyjno – edukacyjnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ OBEJMUJĄ:

1. Współpracę z instytucjami zajmującymi się bezpośrednio interwencją i prewencją w sytuacjach kryzysowych w rodzinie;
2. Prowadzenie procedury interwencyjnej w sprawach przemocy domowej – „Niebieskie Karty” ;
3. Utworzenie i działanie Zespołu interdyscyplinarnego;
4. Wspieranie działań inicjujących grupy wsparcia i samopomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. Opracowanie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej.

Formami realizacji jest wymiana informacji o zaistniałych wykroczeniach i sytuacjach kryzysowych w rodzinach oraz podejmowanie działań doraźnych i długoterminowych OPS z Policją i Strażą Miejską; nawiązanie ścisłej współpracy z kuratorami sądowymi i sędziami rodzinnymi; opracowywanie planów pomocy rodzinie w trudnej sytuacji życiowej oraz podejmowanie wspólnych działań doraźnych i długoterminowych przez specjalistów (pracownik socjalny, psycholog, pedagog, kurator itp.) z różnych instytucji pomocowych.

VI. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY CZERWIN

W ostatnim okresie, coraz częściej ujawniane są przypadki przemocy. Prowadzone dotychczas działania informacyjne – ogólnopolskie i lokalne – spowodowały zmiany świadomości społecznej i z jednej strony – większej gotowości ofiar przemocy do ujawniania takich spraw, a z drugiej – wiążą się z większym profesjonalizmem przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy. Należy jednak zaznaczyć, że pomimo większej świadomości społecznej, tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Do szerokiego spektrum podmiotów realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą:

- ✓ Jednostki organizacyjne pomocy społecznej – działające w najbliższym środowisku lokalnym zarówno ofiar jak i sprawców przemocy w rodzinie, służące doraźnym lub specjalistycznym wsparciem w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą, realizujące procedury „Niebieskich kart”:
 - ośrodek pomocy społecznej,
 - placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego oraz całodobowe realizujące programy opiekuńcze i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży.
- ✓ Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – podejmujące czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, mające m.in. możliwość wzywania sprawców przemocy w rodzinie na rozmowę interwencyjną oraz podejmowania działań zmierzających do zawiadomienia prokuratury o popełnieniu przestępstwa.
- ✓ Placówki służby zdrowia – zwłaszcza pierwszego kontaktu, które w razie rozpoznania symptomów świadczących o stosowaniu przemocy powiadamiają organy ścigania, a ofiary o możliwościach uzyskania pomocy. Są to przede wszystkim: ośrodki zdrowia (lekarze rodzinni, pielęgniarki),

- oddziały ratunkowe,
- pogotowie ratunkowe,
- placówki leczenia odwykowego.
- ✓ Placówki oświaty – mające bezpośredni kontakt z dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza:
 - przedszkola,
 - szkoły,
 - poradnie psychologiczno – pedagogiczne.
- ✓ Policja – przyjmująca zgłoszenia od ofiar i świadków o stosowaniu przemocy w rodzinie oraz podejmującą interwencję w tych sprawach, a także realizującą procedury „Niebieskich kart”.
- ✓ Prokuratura w sprawach dotyczących przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie.
- ✓ Sądy (zwłaszcza sądy rodzinne) – orzekające w sprawach karnych i rodzinnych, mające m.in. możliwość stosowania kar wobec sprawców przemocy oraz przymusu poddawania się terapii dla sprawców przemocy.
- ✓ Organizacje pozarządowe – podejmujące działania na rzecz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zwłaszcza kryzysowej.
- ✓ Inne podmioty – realizujące zadania na rzecz wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej, mające charakter interdyscyplinarny, bądź specjalistyczny, takie jak:
 - zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - grupy wsparcia dla ofiar przemocy,
 - punkty konsultacyjne,
 - telefony interwencyjne.

6.1.Zasoby i instytucje Gminy Czerwin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W strukturach lokalnych działa:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwinie, który wykonuje zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna wykonuje działania w szczególności polegające m.in. na: przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych umożliwiających diagnozę sytuacji rodziny lub osoby; pomocy w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych; przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych; przeciwdziałania pracy socjalnej; prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, udzielaniu informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy, o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym; wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej; w razie potrzeby zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji; w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania; organizowaniu i prowadzeniu grup wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym – także dla ofiar przemocy domowej; współpracy z innymi instytucjami i organizacjami.

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czerwinie w większości przypadków zajmuje się problemami nadużywania alkoholu, pomijając sytuację pozostałych członków rodziny alkoholowej i doświadczanej przez nich przemocy. Nie wynika to ze złej woli, lecz z kilku innych czynników. Pierwszym z nich jest koncentracja na ustawowym zadaniu komisji, związanym z instytucją zobowiązania do leczenia, polegającym m.in. na motywowaniu osób uzależnionych do podjęcia terapii. Drugim czynnikiem może być brak właściwego przygotowania członków gminnych komisji do skutecznego rozpoznawania i zajmowania się przemocą domową. Bardzo ważne jest więc przejście odpowiednich szkoleń i warsztatów, które dostarczają wiedzy oraz uczą kontaktu ze zgłaszającymi się osobami. 10

Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym ds. Uzależnień w Czerwinie, prowadzona jest działalność skierowana do mieszkańców gminy Czerwin. W Punkcie prowadzone są dyżury, udziela się pomocy w formie porad, informacji i wsparcia osobom i rodzinom z problemem alkoholowym, niezaradnym życiowo, dotkniętym przemocą w rodzinie, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celami działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego jest przede wszystkim:

- ✓ zwiększenia wiedzy i umiejętności mieszkańców gminy Czerwin w obszarze rozwiązywania problemów związanych z nadmiernym spożywaniem napojów alkoholowych i innych środków odurzających oraz z przemocą w rodzinie;
- ✓ zwiększenie dostępu do informacji w zakresie działalności profilaktycznej i edukacyjnej oraz z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych a także innych uzależnień.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna z siedzibą w Czerwinie udziela pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom. Pomoc ta ma charakter wszechstronny, min. ukierunkowana jest na rozwój dzieci i młodzieży, podnoszenie efektywności rozwiązywania konfliktów i problemów oraz nabywania innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej. Zajmuje się także problematyką uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży z grup ryzyka. Prowadzona jest w poradni terapia zaburzeń rozwojowych i zaburzeń dysfunkcyjnych, edukacja prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli. Działa także na rzecz wspomagania wychowawczej funkcji rodzin.

Przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne - szkoła obok funkcji edukacyjnej jest źródłem wsparcia dla rodziców w wychowaniu dziecka między innymi poprzez dostarczanie wiedzy dotyczącej problematyki wychowania z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy rodzicami i dziećmi, profilaktyki zagrożeń, racjonalnego spędzania czasu wolnego, kształtowanie umiejętności wychowawczych poprzez zajęcia warsztatowe, udzielanie pomocy materialnej, takiej jak bezpłatne obiady, bezpłatne podręczniki, stypendia, wzmacnianie więzi wewnątrzrodzinnych, prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu wychowania do życia w rodzinie w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych, a także w najstarszych klasach szkół podstawowych. Pedagog szkolny organizuje w szkołach i placówkach pomoc psychologiczną i pedagogiczną dla dzieci i młodzieży, której celem jest wspomaganie rozwoju psychicznego i efektywności uczenia się poprzez pomoc wychowawcom klas i współdziałanie z nauczycielami, rodzicami (opiekunami prawnymi), pielęgniarzką szkolną, organami szkoły oraz instytucjami pozaszkolnymi. Przeciwdziała skrajnym formom niedostosowania społecznego młodzieży, udziela informacji dotyczącej uzyskania pomocy specjalistycznej, współpracuje z kuratorami, prowadzi szeroko rozumianą profilaktykę, organizuje spotkania młodzieży ze specjalistami itp.

Sąd Rejonowy – Sąd Rodzinny w Ostrołęce, jako jednostka sądownictwa najbliższe są obywateli, rozpatrują wszystkie sprawy, z wyjątkiem zastrzeżonych dla sądu okręgowego.

Komórką organizacyjną Sądu jest Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, w ramach której kuratorzy sądowi wykonują zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Zadania kuratorów sądowych dla nieletnich:

- ✓ sprawowanie nadzorów w sprawach, w których sąd ograniczył rodzicom władzę rodzicielską nad małoletnimi dziećmi,
- ✓ sprawowanie nadzorów nad nieletnimi wykazującymi oznaki demoralizacji i / lub dokonującymi czynów karalnych oraz nadzorów tymczasowych,
- ✓ sprawowanie nadzorów nad osobami dorosłymi zobowiązanymi do leczenia odwykowego, wobec których ustanowiono na czas leczenia nadzór kuratora sądowego,
- ✓ okresowe kontrole osób małoletnich i pełnoletnich (ubezwłasnowolnionych całkowicie), nad któremu sąd ustanowił opiekę prawną,
- ✓ współpraca z jednostkami pomocy społecznej w sprawach opiekuńczych małoletnich umieszczonych w środowisku zastępczym (w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej),
- ✓ udział w ustanowionych przez sąd kontaktach rodziców z małoletnimi dziećmi,

- ✓ przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej oraz umieszczeni w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej,
- ✓ wywiady środowiskowe przeprowadzane w postępowaniu wyjaśniającym w sprawach nieletnich i w postępowaniu rozpoznawczym w sprawach małoletnich (o zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego), o rozstrzygnięcie w istotnych sprawach rodziny, w sprawach opiekuńczych oraz w sprawach o rozwód i separację,
- ✓ wywiady środowiskowe do spraw objętych postępowaniem wykonawczym.

Prokuratura Rejonowa w Ostrołęce – Art. 207 § 1 k.k. „znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – polega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat i jest ścigany z urzędu”. Kontrolowanie prawidłowości i efektywności sprawowania dozorów oraz innych współpraca z właściwym samorządem i organizacjami społecznymi, które statutowo przeprowadzanie wywiadów środowiskowych na zlecenie sądu, prokuratury, policji.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 Nr 21, poz. 206 ze zm.) zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw.

Obowiązki określone w zacytowanym przepisie realizowane są w bieżącej praktyce również w zakresie zwalczania przemocy w rodzinie poprzez prowadzenie lub nadzorowanie postępowań przygotowawczych w sprawach karnych o przestępstwa opisane w art. 207 k.k. (znęcanie się), które ścigane są z urzędu oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądem w tej kategorii spraw. Wymienione działania wykonywane są w oparciu o przepisy kodeksu karnego, kodeksu postępowania karnego oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 Nr 180 poz. 1493).

W przypadku ujawnienia w toku w/w postępowań okoliczności świadczących o patologii w rodzinie, niezależnie od sposobu ich zakończenia (akt oskarżenia, umorzenie), prokurator podejmuje na podstawie ustawowych upoważnień działania poza karne w tym:

- ✓ Na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 Nr 247 poz. 1231 ze zm.) kieruje wnioski do sądu o zobowiązanie sprawców czynów do poddania się leczeniu. Dotyczy to sprawców, którzy w związku z uzależnieniem od alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny,
- ✓ Na podstawie art. 109 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego kieruje wnioski do sądu opiekuńczego o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej, w wypadku zagrożenia dobra dziecka między innymi przez stosowanie wobec niego przemocy,
- ✓ Na podstawie art. 572 § 1 kodeksu postępowania cywilnego zawiadamia właściwy sąd opiekuńczy o nienależytym wykonywaniu władzy rodzicielskiej.

Zgodnie z § 32 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 1992 Nr 38 poz. 163 ze zm.) w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury są przyjmowani interesanci przez kierowników tych jednostek, ich zastępców oraz innych prokuratorów. W ramach tych czynności na bieżąco udzielana jest między innymi pomoc prawna ofiarom przemocy w rodzinie.

Komenda Powiatowa Policji w Ostrołęce- zgodnie z Ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku, do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu, przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie, w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, zapewnianie ofiarom

doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców.

Działania funkcjonariuszy polegają przede wszystkim na:

- ✓ Uruchomieniu policyjnych punktów konsultacyjnych dla ofiar przestępstw, w których dyżurują policjanci wspólnie z zaproszonymi specjalistami, tj. pracownikami socjalnymi z instytucji pozapolicyjnych, w tym m.in. z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodkami Pomocy Społecznej.
- ✓ W ramach procedury „Niebieskie karty”, dzielnicowi dokonują przeglądu „kart”, znajdujących się w posiadaniu jednostek Policji, w celu wytypowania osób, czy rodzin szczególnie dotkniętych problemem.
- ✓ Przeprowadzaniu kampanii adresowanych do ofiar przestępstw i osób oczekujących pomocy, ukierunkowanych na potrzeby i prawa osób pokrzywdzonych.
- ✓ Przekazywaniu materiałów edukacyjnych, w tym ulotek promujących działania na rzecz osób dotkniętych przemocą, wyeksponowanie ich w recepcjach jednostek i punktach konsultacyjnych.

Prowadzone ponadto są zajęcia profilaktyczne z młodzieżą ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Zakłady Opieki Zdrowotnej (publiczne i niepubliczne) - udzielają pomocy medycznej, a także, w przypadku występowania u pacjenta sygnałów świadczących o występowaniu przemocy domowej, informują o możliwościach uzyskania pomocy, wystawiają na prośbę osoby pokrzywdzonej zaświadczenie lekarskie o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu, informują ofiary o warunkach i miejscach wystawienia obdukcji.

6.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją.

Jest ona oparta na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji, na:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i mające wpływ pozytywny.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników. **Zewnętrzne pozytywne – szanse.** Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.

Zewnętrzne negatywne – zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.

Wewnętrzne pozytywne – mocne strony, czyli atuty organizacji. Mocne strony, to walory organizacji, które w pozytywny sposób ją wyróżniają.

Wewnętrzne negatywne – słabe strony. Słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji.

Analiza SWOT, jako metoda diagnostyczna dokonująca analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego danego obszaru problemowego, zakłada trzy etapy postępowania:

- ✓ Identyfikację i analizę: silnych i słabych stron;
- ✓ Identyfikację i analizę: szans i zagrożeń;
- ✓ Określenie strategicznej sytuacji w rozwiązywaniu problemu społecznego.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie wiejskiej Czerwin

Mocne strony	Słabe strony
✓ Istniejące zaplecze kadrowe i instytucjonalne (m.in. , punkty informacyjno – konsultacyjny, telefony zaufania poradnia psychologiczno-pedagogiczna,) ✓ Doskonalenie zawodowe kadr działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Gotowość oraz umiejętność współpracy instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez policję i pomoc społeczną. ✓ Kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie ✓ Obowiązujące przepisy prawa.	✓ Niewystarczająca współpraca instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (słaby przepływ informacji, niedopracowane procedury, zjawisko rywalizacji między instytucjami). ✓ Niedostateczna wiedza przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wzajemnych kompetencjach i zapleczu. ✓ Brak koordynacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w samorządach lokalnych. ✓ Niewystarczająca liczba szkoleń dla kadr w zakresie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz metod pracy z ofiarą i sprawcą przemocy oraz szkoleń interdyscyplinarnych. ✓ Koncentracja na przemocy pomiędzy dorosłymi, a niedostateczne zauważanie przemocy wobec dziecka i jego sytuacji w rodzinie. ✓ Zbyt mała ilość programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy (oświata, służba zdrowia). ✓ Niski odsetek zawiadomień prokuratury o popełnieniu przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie w pracach gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. ✓ Niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych), ✓ Brak warunków do wykonania egzekucji eksmisji wobec sprawców przemocy (brak pomieszczeń tymczasowych w zasobach gminy). ✓ Bierność świadków przemocy w rodzinie. ✓ Funkcjonowanie w społeczeństwie stereotypów na temat zjawiska przemocy domowej (np. akceptacja swojej sytuacji przez ofiary przemocy lub to, że ofiary

	są odpowiedzialne za doświadczaną przemoc) . ✓ Brak działań na rzecz reintegracji rodziny. ✓ Brak badań dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w gminie wiejskiej Czerwin.
Szanse	Zagrożenia
✓ Wprowadzenie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku. ✓ Przyjęcie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. ✓ Ustawowy obowiązek tworzenia gminnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Ustawowy obowiązek opracowywania przez powiaty programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. ✓ Wprowadzone zmiany legislacyjne mające na celu zarówno poprawę skuteczności ochrony ofiar przemocy, jak i ułatwienie izolacji sprawców przemocy od ofiar. ✓ Obowiązywanie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. ✓ Funkcjonujące ogólnopolskie i lokalne Telefony Zaufania. ✓ Realizowana przez policję i pomoc społeczną procedura „Niebieskie Karty”. ✓ Dobrowolne uczestnictwo sprawców przemocy domowej w programach korekcyjno-edukacyjnych. ✓ Zwiększająca się świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie. ✓ Możliwość ubiegania się o środki finansowe z EFS na realizację projektów systemowych z obszaru pomocy społecznej. ✓ Dobre praktyki w zakresie realizowania programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie (policja). ✓ Przychylność władz samorządowych. ✓ Gotowość do współpracy służb, instytucji i organizacji pozarządowych.	✓ Niespójność przepisów prawnych dotyczących problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Brak możliwości zapewnienia właściwej ochrony ofiarom przemocy (izolacja ofiar zamiast sprawcy). ✓ Brak zaplecza zabezpieczającego egzekucje eksmisji sprawców przemocy w rodzinie. ✓ Mała (niewystarczająca) wiedza interdyscyplinarna nt. zjawiska przemocy i mała świadomość problemu (wśród osób i instytucji, które powinny reagować w sytuacji przemocy w rodzinie np.: szkoła, służba zdrowia, środowisko sąsiedzkie itp.). ✓ Nadal funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy w rodzinie. ✓ Brak jednolitej metodologii zbierania danych nt. przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb. ✓ Niski poziom wiedzy społecznej nt. Istniejącego zaplecza i możliwości korzystania z pomocy, ✓ Mała przejrzystość zasad finansowania działalności różnych instytucji i organizacji pomocowych. ✓ Skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej. ✓ Obecnie brak zabezpieczenia finansowego dla realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

VII.ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Założenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Czerwin na lata 2011 - 2014 to kompleksowe działania ukierunkowane zarówno na ochronę ofiar przemocy jak i na edukowanie osób stosujących przemoc oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań:

Systemowość - program dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Elementami takiego systemu na poziomie lokalnym są pracownicy wszystkich instytucji z danego terenu zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, włączeni w proces niesienia pomocy rodzinom uwięzonym w przemoc. Pomiedzy specjalistami i instytucjami istnieje współdziałanie i kooperacja – we współpracy wypracowywana jest i realizowana strategia pomocy rodzinie dotkniętej przemocą. System pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową opiera się o diagnozę problemu przemocy domowej uwzględniającą, skalę zjawiska, ofertę placówek i instytucji w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, postawy, kompetencje i doświadczenia w zakresie pomocy osobom uwięzonym w przemoc domową, możliwości i bariery podejmowania działań pomocowych.

Interdyscyplinarność - działania na rzecz rodziny są planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych placówek, organizacji i instytucji. Kluczowe znaczenie ma praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca. Dla podjęcia skutecznych działań pomocowych niezbędne jest kompleksowe podejście do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina dotknięta przemocą, poprzez tworzenie sieci współpracy opartej o działanie lokalnych zespołów interdyscyplinarnych. Interdyscyplinarny sposób pracy zapobiega powielaniu działań przez poszczególne służby, oszczędza czas i pieniądze, a przede wszystkim daje szansę na ograniczenie negatywnych skutków przemocy w przyszłości. Praca w zespole daje możliwość uzyskania szerszej informacji o sytuacji ofiary, dyskusji nad problemem klienta, utworzenia odpowiedniego planu pomocy i przede wszystkim podzielić zadania dla poszczególnych instytucji;

Kompleksowość – przemoc domowa jest ujęta w programie jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w kilku perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej, społecznej. Uwzględnienie różnych aspektów przemocy domowej pozwala na lepsze zrozumienie problemu, dostrzeżenie konsekwencji i innych problemów powiązanych z przemocą. Umożliwia także dokonanie pełniejszej diagnozy i wskazuje możliwości oddziaływania, celem zwalczania i zapobiegania przemocy.

Efektywność - program zakłada realizację celów i kierunków działań, rozpoznanie zjawiska i jego lokalnych uwarunkowań, w drodze budowania i udoskonalania współpracy pomiędzy instytucjami i specjalistami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Pozwala to na wypracowywanie skuteczniejszych i bardziej efektywnych rozwiązań.

VIII. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zakłada następujące kierunki działań:

1. Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi (zgodnie z art.9 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Policji,
- oświaty;
- ochrony zdrowia;
- kuratorzy prokuratorzy sądowi
- organizacji pozarządowych;
- innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie gminy wiejskiej Czerwin.
3. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
4. Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
5. Kształtowanie postaw społeczności lokalnej wolnych od przemocy:
 - a) działania edukacyjne,
 - b) działania profilaktyczne,
 - c) działania informacyjne.
6. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Dostosowywanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań zespołu interdyscyplinarnego do zmian w przepisach prawnych.

IX. BENEFICJENCI PROGRAMU

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzonym w przemoc, systemu opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, zwłaszcza form pomocy oraz specjalistów, ich kwalifikacji i umiejętności. Program kierowany jest zatem zarówno do osób pomagających jak i do samych rodzin.

Program kierowany jest do:

a) ofiar przemocy w rodzinie, w tym:

- dzieci,
- współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
- osób starszych,
- osób niepełnosprawnych.

b) sprawców przemocy w rodzinie,

c) świadków przemocy w rodzinie,

d) przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy,

e) społeczności lokalnej.

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2014 będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Gminy
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Policja
- Placówki oświatowe
- Służba zdrowia

- Organizacje pozarządowe
- Społeczność lokalna.

XI. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2014 będzie realizowany na terenie gminy Czerwin. Wdrażanie programu rozpocznie się po jego uchwaleniu przez Radę Gminy Czerwin i będzie kontynuowane do 2014 roku. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu będą wdrażane w formie ciągłej.

XII. CELE MIEJSKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE na lata 2011 - 2014

Cel główny:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.

Cele szczegółowe:

1. Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie;
2. Zapewnienie ofiarom przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy;
3. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie;
4. Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców gminy Czerwin wobec zjawiska przemocy;
5. Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy;
6. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy;

XIII. ZADANIA PROGRAMU

L. p.	ZADANIE	OPIS ZADANIA	REALIZATOR LUB KOORDYNATOR
1	Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego	Zespół składał się będzie z grupy specjalistów reprezentujących instytucje działające na terenie gminy Czerwin tj. przedstawicieli Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czerwinie, Komisariatu Policji w Czerwinie, Powiatowej Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Czerwinie, kuratorzy sądowi, oświaty, ochrony zdrowia i innych instytucji. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez: 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie; 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie; 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym; 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.	Wójt Gminy Czerwin

2	Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku. - Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie. Inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie. - Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach. - Rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym. - Inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. - Monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy.	- Kierownik OPS - Koordynator Zespołu Interdyscyplinarnego - Przewodniczący GKRPA.
3	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy	- Zwiększenie liczby osób objętych poradnictwem psychologicznym, pedagogicznym, prawnym, medycznym, socjalnym i popularyzacja tych form pomocy. - Wypracowanie jednolitej procedury postępowania podczas interwencji kryzysowej wobec osoby doznającej przemocy w rodzinie. - Tworzenie i realizacja programów pomocy psychologicznej dla ofiar przemocy w rodzinie. - Współpraca z instytucjami prowadzącymi domy samotnej matki, ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie - Praca socjalna z osobami doznającymi przemocy.	- Zespół Interdyscyplinarny - OPS - służba zdrowia - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczną - GKRPA
4	Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę	- Powszechne stosowanie istniejących rozwiązań prawnych mających na celu odseparowanie sprawcy przemocy od ofiary (zakaz kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną, tymczasowe aresztowanie, nakaz opuszczenia mieszkania, zatrzymanie w Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych, odwiezienie do Izby Wyrzeźwień, orzeczenie eksmisji, stworzenie warunków do jej egzekucji). - Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” w lecznictwie odwykowym.	- Policja - GKRPA - Prokuratura
5	Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	- Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwięzionych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej. - W tym celu przeprowadzane będą obok szkoleń resortowych wspólne szkolenia służb, udział w szkoleniach, konferencjach tematycznych. - Zapewnienie pomocy psychologicznej – superwizji dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. - Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu podniesienia umiejętności pracy z klientem i lepszego radzenia sobie ze stresem.	- Zespół Interdyscyplinarny, - Koordynator ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi – OPS – GKRPA – Oświata – Służba zdrowia
6	Zwiększenie efektywności współpracy służb w zakresie przeciwdziałania	- Wyznaczenie na poziomie każdej instytucji – realizatora GPPW, osoby odpowiedzialnej za prawidłowe wdrażanie programu. - Popularyzacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w	- Koordynator Zespołu Interdyscyplinarnego - wszyscy

	przemocy w	rodzinie w placówkach służby zdrowia i placówkach oświatowych. - Utworzenie bazy danych o placówkach i instytucjach świadczących pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie. - Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie w zakresie kierowania sprawców przemocy do programów korekcyjno - edukacyjnych	realizatorzy programu
7	Promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądanych wśród dzieci i młodzieży.	- Opracowanie i realizacja zajęć psychoedukacyjnych uczących umiejętności społecznych. - Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy. - Organizowanie alternatywnych (aktywnych) form spędzania czasu wolnego.	- Szkoły i inne placówki oświatowe. - OPS - Organizacje pozarządowe
8	Zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno – edukacyjne, a w szczególności:	- Rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności - Dostarczenie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie	- OPS - Urząd Gminy - GKRPA
9	Działalność Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego do spraw Uzależnień i Ofiar Przemocy w Czerwiniu przy Placu Tysiąclecia 1 pełniącego rolę punktu informacji, wsparcia i pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	- Praca specjalistów w zakresie diagnozy i pomocy psychologicznej, prawnej i terapeutycznej. - Spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego	- OPS - Zespół Interdyscyplinarny
10	Monitorowanie i ewaluacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Czerwiniu	- Dokonywanie okresowej ewaluacji Programu. - Opracowywanie i wdrażanie programów naprawczych - Inicjowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy. - Korzystanie z doświadczeń innych gmin, realizujących opracowane i wdrożone przez siebie lokalne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- OPS - Koordynator Zespołu Interdyscyplinarnego - Koordynator ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi

XIV. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Spodziewane efekty Programu to stworzenie kompleksowej pomocy dla osób dotkniętych przemocą, podniesienie jakości świadczonych usług oraz podkreślenie partnerskiej rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie.

W szczególności będą to:

- 1) Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- 3) Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 4) Zmniejszanie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
- 5) Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.

- 6) Wzrost liczby placówek udzielających pomocy w środowisku lokalnym.
- 7) Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.
- 8) Spadek liczby rodzin, w których interwencje Policji i innych służb zajmujących przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie.
- 9) Stworzenie standardów „najlepszych praktyk” we wsparciu rodzin w których występuje przemoc.

XV. MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitorowanie sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz bieżącej analizy realizacji poszczególnych projektów ze szczególnym uwzględnieniem osiągniętych efektów.

XVI. UWAGI KOŃCOWE

Niniejszy Program jest programem ramowym, wytyczającym kierunki działania i może podlegać uzupełnieniom i modyfikacjom wynikającym z bieżących doświadczeń jak i zmian organizacyjnych i prawnych.